

14 svätých pomocníkov

LEGENDY
A MODLITBY

 ZACHEJ.sk

14 svätých pomocníků

LEGENDY
A MODLITBY

14 svätých pomocníků

LEGENDY
A MODLITBY

Z anglického originálu: *The Fourteen Holy Helpers*

Vydal: © Zachej.sk, 2021

Preklad: © Miroslav Olas

Grafika: © bookwork.sk

Jazyková korektúra: Zuzana Hašková

Nihil obstat: Mons. Gabriel Ragan

Imprimatur: Mons. Bernard Bober, arcibiskup metropolita,
ABÚ Košice – prot. č. 586/21, 6. 7. 2021

Biblické citáty sú uvedené podľa oficiálneho katolíckeho prekladu Svätého písma (SSV, 2016).

ISBN: 978-80-8211-339-9

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať v žiadnej podobe ani žiadnym spôsobom (elektronicky, mechanicky, fotokópiami ani iným spôsobom) bez súhlasu vlastníka autorských práv.

„Duše spravodlivých sú však
v Božích rukách, muka sa ich
nedotkne. Nemúdri sa nazdávali,
že je po nich; za nešťastie
posudzoval sa ich odchod,
za skazu ich poberanie od nás. –
Oni sú však na pokoji.
Lebo keď aj, podľa mienky ľudí,
pretrpeli muky, jednako
ich nádej bola plná nesmrteľnosti.
Po nedlhom treste prijímú veľké
dobrodienie, pretože ich skúšal Boh
a zistil, že sú ho hodni.“

Knihá múdrosti 3, 1-5

KAPITOLA 1

14
svätých
pomocníkův

Medzi svätými, ktorých ľudia podľa katolíckej tradície vzývajú so zvláštnou dôverou, pretože sa ukázali ako účinní pomocníci v najrozličnejších ťažkostiach, je aj skupina uctievaná pod spoločným menom Svätí pomocníci. Sú to:

Svätý Juraj, mučeník

Svätý Blažej, biskup a mučeník

Svätý Erazmus, biskup a mučeník

Svätý Pantaleón, mučeník

Svätý Vít, mučeník

Svätý Krištof, mučeník

Svätý Dionýz, biskup a mučeník

Svätý Cyriak, diakon a mučeník

Svätý Agátius, mučeník

Svätý Eustach, mučeník

Svätý Egídius, pustovník a opát

Svätá Margaréta, panna a mučenica

Svätá Katarína, panna a mučenica

Svätá Barbora, panna a mučenica

Dôvodom, prečo sa títo svätci uctievať ako skupina, by mala byť epidémia, ktorá sužovala Európu v rokoch 1346 až 1349. Išlo o epidémiu moru nazývaného aj „čierna smrť“, ktorý sa prejavoval príznakmi ako sčernenie jazyka,

pálčivá bolesť v hrdle, prudké bolesti hlavy, horúčka a žalúdočné vredy. Choroba zaútočila na svoje obete náhle, pozbavila ich zmyslov a do niekoľkých hodín ich usmrtila, takže mnohé umierali bez sviatosti pomazania chorých. Popri nej veľa zla spôsoboval strach, ktorý narúšal spoločenské a rodinné väzby. Choroba bola podľa všetkého nevyliciteľná.

V časoch všeobecného utrpenia sa ľudia zbožne obracali k nebu, utiekali sa k svätým o príhovor a modlili sa, aby boli ušetrení od zákernej choroby alebo boli vyliečení, ak ochorejú. Od raných cirkevných čias sa ako zvláštni patróni pri určitých chorobách vzývali títo svätci: svätý Krištof a svätý Egídius proti moru, svätý Dionýz pri bolestiach hlavy, svätý Blažej pri chorobách hrdla, svätá Katarína pri bolestiach jazyka, svätý Erazmus pri brušných neduhoch, svätá Barbora pri horúčke, svätý Vít pri epilepsii. Svätý Pantaleón bol patrónom lekárov, svätý Cyriak pomáhal v pokušeníach, najmä tých v hodine smrti, svätý Agátius v smrteľnej agónii. U svätého Krištofa, Barbory a Kataríny hľadali veriaci ochranu pred náhlou a nezaopatrenou smrťou a svätého Egídia prosili o dobrú sved. V rôznorodých ťažkostiach sa vzýval svätý Eustach, ale zvlášť v rodinných problémoch, keďže sám bol za zvláštnych okolností načas odlúčený od svojej rodiny. Mor neobišiel ani domáce zvieratá a o ich zachovanie ľud žiadal svätých Juraja, Erazma, Pantaleóna a Víta. Utekanie sa k týmto svätcom bolo v dávnych dobách moru a iných epidémií veľmi rozšírené a ich zoskupenie ako 14 svätých pomocníkov malo, zdá sa, pôvod v spoločnom zjavení.

Svätci uctievaní ako Svätí pomocníci sa znázorňujú symbolmi ich mučeníctva alebo insígniami ich svetského

postavenia, no známe je aj ich zobrazenie ako skupinky detí, ktorého vzniku predchádzal tento príbeh:

Kláštor v Langheime v diecéze bavorského Bambergu spravoval aj priľahlý statok, na ktorom mnísi chovali ovce. O stáda sa starali pastieri, ktorí ich cez deň pásli na tichých pastvinách a navečer zaháňali do ohrád statku.

Keď sa mladý pastier Herman Leicht večer 22. septembra 1445 chystal so svojím stádom na cestu domov, začul detský plač. Rozhliadol sa po okolí a na vedľajšom poli zazrel akési dieťa. Rozmýšľajúc, ako sa tam dostalo, sa k nemu priblížil, ale ono zmizlo. Pastier sa veľmi začudoval, po chvíli sa obrátil a pomaly sa vracal k svojmu stádu. Pri ovciach sa ešte raz obzrel na miesto, kde predtým videl ono malé dieťa. Opäť tam sedelo, tentoraz v kruhu svetla, a po jeho bokoch horeli dve sviece. Vydesený pastier sa prežehnal, dieťa sa však pousmialo, akoby ho k sebe volalo – no keď pastier k nemu pošliel, znovu sa stratilo. Ešte viac zmätený Herman zavrátil stádo a ponáhlal sa k svojim rodičom, aby im oznámil novinu. Oni ho presviedčali, že zjavenie bolo len nejaký klam a nemá o ňom nikomu hovoriť. Chlapec jednako chcel prísť záhade na koreň, a tak zašiel do kláštora a vyzozprával svoj zážitok jednému z pátrov. Dostal od neho radu, aby sa dieťaťa spýtal, čo si praje, keby sa ešte niekedy objavilo.

Ani nie o rok, v predvečer sviatku svätého Petra a Pavla 28. júna 1446, sa pri západe slnka chlapcovi zjavilo dieťa na rovnakom mieste, ale tentoraz okolo neho v žiare svetla stálo ďalších 13 detí. Pastier smelo pristúpil ku skupinke a spýtal sa dieťaťa, ktoré sa mu predtým už dvakrát ukázalo, čo si, v mene Otca i Syna i Ducha Svätého, želá. Odvetilo: „Sme 14 pomocníci a prajeme si, aby nám bola

postavená kaplnka. Buď naším služobníkom a my budeme slúžiť zas tebe.“ Potom skupinka detí zmizla a pastierskeho chlapca naplnila nebeská radosť.

Nasledujúcu nedeľu vyviedol stádo na pastvinu a zdalo sa mu, že zahliadol z neba zostupovať dve horiace sviece práve na miesto posledného zjavenia. Okoloidúca žena dosvedčila, že ich v tom čase tiež videla. Chlapec sa ihneď vybral do kláštora, aby podal správu o oboch zjaveniach, lenže opát Frederik IV. ani ostatní mnísi jej príliš neverili a zjavenia pripisovali chlapcovej živej fantázii. V priebehu niekoľkých mesiacov však boli vypočuté mnohé prosby ľudí, ktorí sa modlili na mieste zjavenia, a tak mnísi kaplnku predsa len postavili. Stavbu započali v roku 1447 a dokončili ju a vysvätili nasledujúci rok za častého vzývania preblahoslavenej Panny Márie a 14 svätých pomocníkov. Na výročný deň posviacky kaplnky udelil biskup odpustky, ďalšie neskôr udelil pápežský nuncius kardinál Joannes a pápež Mikuláš V. Tieto odpustky a množstvo iných duchovných privilégií spojených s kaplnkou prilákali veľké zástupy návštevníkov a premenili ju na pútnické miesto. Aby splnil sľub daný vo veľkom trápení, ktoré ho postihlo, kurfirst Frederik III. sa v roku 1485 prišiel pokloniť do kaplnky. Zavítal sem aj cisár Ferdinand a nechal na oltári svoju zlatú reťaz ako obetný dar.

Medzi ľuďmi sa postupne rozmáhala úcta k 14 svätým pomocníkom. V roku 1743 sa začala výstavba honosného kostola, ktorý mal nahradiť pôvodnú kaplnku, a trvala do roku 1772. Kostoly a oltáre na počesť týchto svätých možno nájsť v Taliansku, Rakúsku – tu najmä v Tirolsku, Maďarsku, Čechách, Švajčiarsku i v iných európskych krajinách. V Spojených štátoch amerických sú Svätým

pomocníkom zasvätené dva kostoly – jeden v Baltimore v štáte Maryland, druhý v Gardenville v štáte New York. Kdekoľvek a kedykoľvek ich ľudia vzývali, ukázali sa ako ochotní pomocníci vo všetkých peripetiách a skúškach svojich oddaných ctiteľov.

KAPITOLA 2

Legendy

S kôr než si priblížime životy 14 svätých pomocníkov, mali by sme sa pristaviť pri pojme, ktorý sa zvykne definovať ako rozprávanie o životnej púti svätcov.

Legenda je životopis svätca, mučeníka alebo obhajcu viery. Toto slovo je odvodené z latinčiny a znamená niečo, čo sa má prečítať, úryvok vybraný na čítanie. Niektoré sú obsiahnuté aj v Rímskom breviári, ktorý katolícke duchovenstvo povinne číta každý deň.

Slávny obranca Cirkvi Joseph von Görres v prvej polovici 19. storočia o legendách napísal:

„Príbehy životov svätcov zhromažďujú veriaci od najstarších čias, čo dosvedčuje zbierka životopisov známa ako ‚Zlatá legenda‘. Podobný literárny útvar predstavujú pasionále, kde nájdeme životy svätých na každý deň v roku. V Nemecku boli tieto životopisy najprv preložené z latinčiny a až neskôr zapísané v miestnom nárečí s príznačnou, priam podmanivou jednoduchosťou. V časoch, keď sa vyššie vrstvy ešte tak nevystatovali a necítili príliš kultivované na to, aby zdieľali vieru s ľuďmi nižšieho postavenia, zaujímali sa viac aj o radosti a starosti všetkých a vôbec žili s nimi oveľa družnejšie, takže sa tieto legendy mohli voľne šíriť. Medzi bohatými v podobe rukopisov a medzi chudobnými ústnym podaním tak, ako ich zachytili v kostole alebo na inom mieste...

V ranom období sa ešte neuplatňovalo kritické skúmanie, a tak sa len málo pozornosti venovalo rozlišovaniu autentických legiend od rôznych poetických vsuviek, najmä preto, že Cirkev sa ešte k tejto téme nevyjadрила. Vtedajšia pevná viera ani nepotrebovala, aby jej poskytovali oporu najrozličnejšie zázračné udalosti. Napokon takmer celá Európa sa ešte riadila pravidlom, ktoré dnes platí už len v Španielsku: ‚Niekedy je lepšie veriť aj tomu, čo sa nedá uznať ako pravda, než stratiť jedinú pravdu pre nedostatok viery.‘ Len postupne sa kritická metóda dostala do popredia, a to aj vďaka ustanoveniu kánonického práva. Podľa neho Cirkev prešetrila každú okolnosť, ktorú jej predložili, a rázne odmietla všetko, čo neobstálo pri najprísnejšom posúdení...

Ludové tradície sa teda rozvíjali a Cirkev, ktorá na ne nerozšírila svoju pôsobnosť, im tak povolila dotvárať jednotlivé príbehy. Takto sa množili básnické legendy, ktorých autori boli viac-menej presvedčení, že čitateľ dokáže rozlíšiť pravdu od umeleckého prikrášlenia. Obyčajní ľudia ich však pramálo rozlišovali a nedovolili, aby kritické hodnotenie akokoľvek ovplyvňovalo ich dlhoveké presvedčenia. Na legendy sa pozerali ako na obrázky svätých – nie ako na portréty osôb, keďže hneď vo vedľajšom kostole môže byť ten istý svätec zobrazený celkom odlišne, ale ako na tak či onak príznačné ilustrácie, ktorých cieľom je upútať svojím umeleckým stvárnením, upriamiť ľudskú myseľ na originál a konečne na Boha. Takto boli legendy užitočnými nástrojmi osvety.“

Ak si zachováme nábožnosť, potom zápasy a víťazstvá svätých a mučeníkov a príbehy o zázrakoch na ich prího-

vor, či už za ich života, alebo po smrti, budú pre nás vždy zdrojom radosti, útechy, sily i lásky k cnostiam.

Legendy 14 svätých pomocníkov sú plné najslávnejších príkladov hrdinskej sily a neporaziteľnej odvahy v prežívaní viery a mali by nás povzbudiť, aby sme ich v našom kresťanskom a spoločenskom poslaní čo najviac napodobňovali. Veď ak oni s pomocou Božej milosti dosiahli veľké víťazstvá, prečo by sme my, tiež s Božou pomocou, nemohli vykonať to málo, čo sa od nás žiada? Boh odmenil svojich víťazných hrdinov večnou blaženosťou – a tú istú korunu pripravil aj nám, ak jej budeme hodni. Za neochvejné vyznanie viery dal Boh svojim služobníkom odznak zázračnej moci. A nikomu, kto sa na nich díva očami viery, to nebude pripadať zvláštne, veď náš božský Vykupiteľ sám povedal: „Veru, veru, hovorím vám: Aj ten, kto verí vo mňa, bude konať skutky, aké ja konám, ba bude konať ešte väčšie, lebo ja idem k Otcovi“ (*Jn 14, 12*). Každý zázrak urobený svätým alebo na jeho príhovor sa udeje jedine všemohúcou mocou Ježiša Krista, ktorého svätý nasledoval so živou vierou. Ak by sme popreli zázraky, ktoré sa stali v živote svätcov, alebo by sme nejakým spôsobom umenšovali ich význam, podstatne by sme ochudobnili samotné legendy. Nemali by sme pochybňovať legendy alebo ich odmietať len preto, že si už v dnešnej dobe nedokážeme dostatočne uvedomiť pôsobenie Božej všemohúcnosti a milosti.